Euzkerearen atadijan

Atadi gelgarri baten aurrean, geldi nago, aitziñera jarraitu gurarik, lilluratuta, aurtsaroko bedarrezko bakuntasunean legez. Pizka bat urreratu nas, axe ozkirrijak eta dizdirak gozaratuten-nabe era oso barrijan. Ikotika neure altzoan ume-alaitsu legez, gogua dabil, bere pizkunderako antziñako alijak eskeinduten dautsozan ludi ez-ezagun bat asmatuten. Euzkerea, endoren ugatza, esne gardenez betia! Zeure bular garbijaren maitekija neure espanak gozartuten asi dira.

Lamiñezko ludi batek itxadoten nau an:elako uste gabiakaz bide lillurakorrez bere osertza zabalak, oneik neure bijotz atserriratubari bioskada barrijakaz intziri egingo dautse. Neure bijotza barneko bixitzaren lendiko lakuntasun batera berjayoko da, sorgiñ-antzo. Oyan zoratu barrura nua areitz bakotxa antzikur bat da, eta euren orrijak amaikako antzikurriño bikañak; neure goguaren kiñubak eurctan agertuko dira, neuretzat ezaguna ez dan barritasunagaz. Orri bakotxean neure gogoa ikusiko dot berekoyago, orri orreik ontzikur argi gerden eta endaskuak diralako. Begijak lilluratuta goratuko dodaz neure "neu" onein izkanbilla gelduteko, euzkerearen zigorrino astijak ixarti lilluratuban sortu-aso baitaus. Ordubantze neure entzukiñok postu alixango dira lelengoz Euzkadi'ko pikotza dan urretxindorrak abestuten dauzan txintatxintakaz.

Itxadoten naun aintzezko argitasunean betetuteko atadi ori igaro gura dot. Illunak dira neure antziñako gogoarentzat orain diñodazan itzak baña badakit egastiño zurijak legez an egaztuko dirala. Neure goguaren abua min-da neure endakua barik, arerijuak, ustarpetuta datzalako. Neure espan arerijoak arpegi erdijan irigiten dira orbaindu ezin dan zauri menberatsu legez; España bi neure Euzkadi itoten. Errukituten naz orein neugandik sortuten diran itzak Aditz ederra erailten daben aizto txikijak diralako.

Atzera! itzal itxulariak; bide eskierra argituten daun argi-izpija illun giaz umatu dot. Euzkaldun ortziko ixar ederrenak erakusten daustan ibilbidea jarraitu gura dot; neure odola sortu zan iturrira eldu nai dot. Sortuteko sentzumenak itxiko dautzodaz neurekoyari eta neure sorbaldan ikaste eta maitasun eguak ipiñiko dodaz; onela neure bixi barrirantz egazka aterako naz. Geyagotan enaz ixango bela karrankalarija, Kardin txiolarija baño; arra zan neure gogua mitxirrikan eraldatu da. Alatz bikaina neure mendijetako ele zarrak egiztuko dau.

Oñok; billoztu zaiteze urratz deunak barrenkiro nabaituteko; begijak, itxi zaiteze goguak amets egiteko; españok, zabaldu zaiteze pozkiro, neure mingaña espetxian barik abijan dagolako.

Neure adimenak euzkeraz oldozmenak adijerazi gura dauzanetik, neure gogapiaren barruan gogobat nabaituten dot itzak erdi-esaten, len bertan lokartuta eguan baita. Euzkotar sendi andijaren sentze eta sentzijak ludijaren azkalditik igaro ziranak eta geldiro oratu nindubenak neure baitan itxi eben orain berjayoten dan izkiñ deuna. Neure illak nabaituten asi naz, errayen pilpiratan; neure goguan aberri gustija dardaratuta asi da—ibai, mendi, izpaztirak—igaroaren deya dakarren abots sendoakaz. Eta geyago oraindik; neure odola ulertuten asi naz euzkeraz itz egiten euztalako eneutsan bat adituten.

Gogo barri bat, gogo barri bat neuregan aldazkatu da! Aberrijaren argijak ber-ziarreko ikusmena barendu dau neure begijetan, eundi-ziar ikusten dauna, eta neure urraltzak igazaldin itzulirik, neure goguaren antziñako siaskaro urreratu nau baserribaten, mendibaten..eta an neure maitasunagaz elikatuten dot asi dedintzat.

Orregaitik pozez ikaratuten naz euzkerearen atadi aurrean... Itzak sorgiñ diran jauregi lilluratubak bere atia irigiko dau gogo barri batek urten dagijan.

Bildurrez eta pozez ikeratuten naz: neure euzkotar gogua neure ganantz urreratuten da.

SOTA ABURTO'TAR IMANOL.

Euzkerea ikasten dabilan onen idaz-lana ezta bazterrera jaurtitekua. Zer-edo-zer neronek orroztu dautsot, baña neure laguntza barik be ederto idazten dau. Baserritarrak ezeze kapeladunak be euzkeraz itz-egin eta idazten dabela erakutsiko dausku lantxu onek.—Lauaxeta.

ERRIJETATIK

ALBIZ-MENDATA'TIK

IGANDEKO JAYA, GERNIKA'N

Neure adimen au argija eztan arren, ango jai ederrak goralduteko, apurtxu bat euretzaz ekin daigun. Egun andija ta goragarrija ixan zan benetan egun au Euzkadi'rentzat Ingurubetako geidiak artuta tapa-tapa Gernika'ra abijatu gintzazan goxeko amarretan, Jaupa entzun genduban Miren Deunaren ertxadon nagusijan. Zallo jaunak itzaldija egin eban, oso ederto egin be. Geure asabak zer ziran azaldu euskuban, zer ixan ziran eta zer ixan biar gentzuban geuk be euren jarraitzale ixateko.

Jaupa ostian ikurriña onetsi eben emakumeok, baita Txara-Txara'ko mutillak be eurena, ta dotoria gero. Aurrezku galanta ikusi genduban. Gero Batzoki'ko aretora juan gintzan bazkari ederra jateko asmoz. Enbeita a ta semiak euren olerkijakaz eta "Altzeta" sutsubak bere itzakaz poztu gindubezan. Gero pelotatokijan amaikatxu notin batu zan. Orratz bat be ezin bertan sartu leikan. "Altzeta" asi zan euzkera ederrean itz-egiten. Bigarren Ozerin jaunak erderaz. Kareaga emakumia irukarren ixan zan eta bere itzak bijotz barruraño sartu yakuzan. Arrituta gustijak geratu ziran aren itzaldija entzun ostian. Agirre'tar Joseba M'rena jaunak ikeragarrizko itzaldija egin euskuban. Txalo ederrak entzun ebezan izlarijak. Azkenez Enbeita a ta-semiak eta Uriarte bertsoiari ospetsubak amaitu eben jai eder au. Gomutagarrija benetan gustijontzat ixan zan igandeko eguna. Euzkadi'rentzat eta Gernika'ko erri onentzat be etzan txarra ixan. Onela abertzaliak, jeltzaliak aurrera guaz geure bidietan. Zorijon agurra gernikatrai.

ALBIZ-ERROTAKO.

ZEANURI

IRU BAKALDUNEN EGUNA

Egun onek, goiz-goxetik jai andi baten berea ekarri eban. Bai ta ixan be ¿zelan ez? Goiz ta arratsaldeko eleizkixunetara Zeanuri dana itsuli zala esan leike.

TXONITZA

Eguskitza abade jaunak egin eban, ta tondo ederra egin be! Ak eukan errestasuna euskeraz! Aren itz biribill ta erresak entzun da gero, gaztelarren elia tximurrez beterik aurk tzen geban ¡Unamuno jauna emen egon balitz! ¡Ta oindiño etorriko yakuz buru ar ndun batzuk euskerea gaz eskuazela iñora esaten! Erderaz egin ezkero ez; baño geure itzaldi ta alkarrizketetan euzkeraz eiten ba'dogu, besteakaz beste urrin. ¡Eliaren edertasunera begiratuko balitzake barriz!...

JELTZALIAK

Arratsaldian, itzaldi aberkoyak entzun gebazan. Izlarijak, Arana'tar Todor, maixu ikasle gastiak aurkestu ebazan. ¡Gustiz polito! Bilbao'tar Kepa'k, Sabino'ren diadar onuratzua azaldu eban: "Euzkadi euskotarrena da", ta orregaitik Ebro'tik arantzako azur baltzdunakaz ez daukagu zer ikusirik. Txalotuba ixan zan.

Eta berizla "Zidorra,,'ren abots zolija entzun zan. ¡Oneik bai pil-pil ipiñi ebazala bere entzuliaren bijotzak! Emakumiaren abertsaletasunetzaz esan eban: "Emakumearena bijotza gozua da, maitekorra da, ¿zergaitik berak lez gure umetxubai Euzkadi maitatzen irakatsi?"

"Zidorra,,'ren itzaldia pozik entzun geban, betiko lez, alakoxe mamintsuba ixan zalako. Amaikatxo txalo entzun ebazan abertzale jator onek, baña bai ondo irabasiak be...

Askenengo, eusko abestiak entzun ziran. ¡Gora Jaungoikoa ta antziñako Lagija!

EZKON DEYAK

Goiko elexan deitu ziran, Beobide'tar Permiñ Eg.lleor'tar Miren neskatilleagaz. Zorijonak.

LARRAKOETXEA ABA ANAYAK

Atxondora eltzen dira zuben idazkijak; emekuak orra, ostera, ¿zelan ez? ba emetik agindu dautsubez lan bat idazki. Au "Baserritarrena" da.

TXIKERRAGO'AK.

ETXE TA LURR SALDU-EROSTIA
Etxien-gain diru arrtu-emotia
INTXAURRAGA'tar P.
Bilbao-Ballen, 3-2'g. 11.685 Urrutizk

BUSTURIA'TIK

Urten onetako lenengo idazki onen bitartez, euzqel idazle, irakurle ta busturitar abertzale gustijoi, zorijonez beteriko urte barri on bat opa deutset, ta batez bere, "Lauaxeta" ta "Ibon" adizkidiai.

✣ ✣ ✣

Orañ arte ixil-ixilik egon naz iru erregen egrna igaro arte, ba uste izan dot errege ospatsu ta aberatz orrek, jakiñik zelako biar ixena egiten daben gure Udal Etxian euzkotar ikurrin batek, ekarriko ebela gure Udal'era euren egunian ikurriñ ori, eta beragaz batera gure Endore jaunari, gau-txorijak ixiltzeko multa-papelak baña bijetarik bat; edo zapatarik ez dabe ipiñi, leyo edo balkoyan, edo Meltxor, Kaspar eta Baltasar'ek marro egiñ eta dira ona etorri ba ez dogu ikurriñ ori ikusi ta gau-txorijak... bardin dabiltz.

¡Au da posgarrija!, orain urte bete. Euzko-Batzoki bat idigi eziñik, eta gaur bigarrena bere idigi ta dauku, ba urte barri egunean Axpe'n dagon tokirik ederrenean idigi zan.

Arratzaldeko lauretan batzoki gustia beteta eguala itz alditxu bat egin zan. Lelango Uriarte Bermeo'ko olerkari entzutsubak, olerki poli batzuk aurti ebazan, eta gero Altamira'ko "Goxian Goiz,,'ko mendigoxaliak itz alditxubak egin gendun, ta amaitu eban Uriarte'k beste bertso batzukin. Bai Uriarte ta "Goxian Goiz,,'ko mendigoxaliak txalo asko entzun eben, ta amaitu zan jai eder au Euzko Abendearen Ereserkija eta beste euzkotar abesti poli batzuk abesturik.

Egun zorijontzuba, urtebarri eguna Busturitar abertzalientzat ta batez bere Axpe'kuentzat. Nere agurra Axpe'tar guztijoi ta batez bere E. A. B.'rako bazkidetan ibili ziran emakume liraiñ eta politai, ba eurai eskerrak gaur Busturi'n Euzko Batzoki bi olankuz.

Gaur (igandia) "Goxian Goiz,,'ko" mendigoxaliak emongo dabe Foru'n euren laugarren itzalditxuba.

Atz Urkulu'ko mirua.

SONDIKA'TIK

Erri onetatik eztau iñok idazten izparringi onetan, eta atal onen arduria daukon jaunak baimena emoten badau, neuk egingo dot zerbait aztija dodanian, emeko gauzak be irakurri dayezan, emetik at bixi diran erriko seme ta enparau euzko-irakurliak.

Lenen, Urtebarri zorijontsu bat, idazle ta irakurle gustijai

Emen, Txori-erririk geyenian lez, erri jauntxu asko ixan dira. Orain politikeak beste aldera biraengin dautse, ta danak dagoz ixilik, baña kontuz ibilli biar da ondiño eurekaz, ba, len bakaldar (monarkiku) ziranak, orain erkaldar (errepublikanu) egin yatzuz. Oneik aginpidian eukitiarren, txerren be egingo litzakezala uste dot nik. Edozein fijetan dok gixontzu oneikaz. Kontuz, ba, erritar zintzuok, azerijak etxian dagoz e-ta.

Iñori gorrotorik ixan barik, geure azija erain ta zabaltzen ekin biar dautsagu. Maitetasun, eta egipen onakaz, geure arerijuak be geureganatu al-badoguz obeto, baña kontuz ibilli bai, geure kaltez edozer egiteko gerturik dagoz jauntxu orreik-eta.

Abertzaletasuna zorijonez indar aundija artuten dua.

Batzokijak eundik goraka bazkide dauz. Euzko-Alderdi-Jeltzaliak be, irurogetamarretik gora dauz. Ederto dua gauzea, baña orain, lan asko egin biar da. Alde batetik abertzaliok zintzotuten alegindu biar da. Asko etorri dira gure alderdira, baña abertzaletasuna zer dan be eztakijenak dira zati on batzuk beintzat.

Bestetik abertzalia danak adibidia (ejenplua) emon biar dau. Gastia bada, gaste ona ta zintzuak ixan biar dau, gauza gustijetan. Bere bixikeran best'ak ikusi dayela benetako mutil zintzua dala gustijan, bai euzkotasunian, bai bestiakanazko artu-emonetan, eta bai kistartasunian bere. Zarra bada be bardin.

Len bakaldar (monarkiku) ziranen semerik geyenak orain abertzaliak dira. Beraz, laster erri onetan abertzaliak baño eztira ixango, eta alan ixan be bearko dau. Abertzalia eztan euzkotarra, geyenatan, batez bere gastia bada, kontuz begiratutekua da ixan be-ta. Zarrak badira onak, abertzaliak ixan ezarren, ba, euren karlatartasuna dauke buruban sartuta, ta sarrari ori kendutia ezta erraza, baña oraingo gastiak euzkotarrak ixan, eta abertzaliak eztiranak, oztantzian be eztira on-onak ixango.

Orain Batzokija ta Uri-Buru-Batzarra dagozan etxia erosi dabe. Beraz abertzaliena da. Erri onetan dagozan abertzale zintzo ta on batzuk emon dabe euren txindija. Orain etxe au ba, geuria da. Errastasun onegaz, nor gu lez? Etxe ederra da, ta ainbat gauza egin leiz bertan.

Ia ba erriko gastiok. Euzkel-ikastolak, eresija, itzaldijak, eta beste gauza asko ta asko egiten dozubezan, abertzaletasuna zabalduteko erriko baster gustijetara.

PIKEGANE.

"LA GRANJA" ATXIKORIA

Txastau eta ikusiko dozube akeitik goxuena egiten dabela. Paketetxubetan gauza politak idoroko duzubez.

"LA GRANJA" Atxikoria - utsa akeitagaz bardin nastau ezkero akeitik gosoena egiten da, dirijorik eztau artegatuten ezta urdaillik be. **"LA GRANJA"** onena dalako, eskatu egixube beti.

ELGOIBAR

JAYOTZA

Gure adizkide ta idazle azkarra dan "Aixerixa" eta emaztiak, aurtxo bat ixan dute. Euzko-Langillen Alkartzasuneko lenengo jayotako aurra zalako Emakume Abertzale-Batza'ko erregalua eurentzako ixan da.

Aurra besuetan artu zutenak Euzko-Langillen lendakarija dan Konde'tar Masima eta Arregi'tar Kandida Emakume Abertzale-Batza'ko lendakarija ixan ziran, ta ugutzakeran Iñaki Mirena euzkel-ixen politak jarri ziotezan.

Zorijonak gure lagun "Aixerixa" idazle begikuari ta bere emaztiari.

JAUNARTZIA

Datorren igandian illaren irugarrena dala-ta, koldobikatarrak illeroko Jaunartzia ixango dute goxeko zaspiretako jaupan.

EUZKO-BATZOKIYAN

Datorren astelenian Agate Deunaren abestijen ikastiak asiko dira, ta abestiyok ikastera iñok ere utsik egin bage Batzokiratutia ona ixango da.

Uri onetako idazliak izparringijetan eztute imiñi ezer erri onetako Emakume Abertzale-Batza'k 42 sendijen artian banandu zituzten 300 laurlekoren jatekuetzaz.

NASKALDIYA

Gonzalez Danel Bilbao'ra juan da bere sendiyarekin.

Berton erriyan lan'k bako langille asko diranarren, Cantalapiedra'tik-edo ekarri biar ixan dute lan oyek egiteko jentia.

Laister uztertuko dira Uriarte'tar Joseba Arrasate'kua eta emengo Muxika'tar Polendiñe neskatille liraña.

Zoriyonak aurrez.

ANTXOLIN.

ABADIANO'TIK

BERBA ALDIJA

Gaur arratsaldeko lauretan egingo dauskube berba Batzokijan "Ogoñope" eta Alexandre'tar Josu'k adoretsubak. Orregaitik ba juan biar gara gustijok gizonezko ta emakumiak geure bijotzak eta goguak berotutera. Artu asmo sendo bat "Ogoñope,,'k erakusten deuskun bidiari jarraituteko.

EMAKUME MIN-LUZIAK

Ba'dira erri onetan be ,emakume min luziak ba, ta asi dira esaten edozer gauza Batzokira juaten diren neskatillakaitik.

Batzokira ez, eta nora juango dira jazz-ban'era ala? Ez bildurtu neskatillak jarraitu zeben arluari eta ibilli ganoraz, bada orrei jazoten yakena ezda besterik txistuba iruntsi egin biar eta ezin iruntsi. Ondo igarten yake bai zein ankatik erren egiten daben. Batzokija bai dua ederto apaindubaz ba, da Deun Balasi jayetarako gustiz ederto orniduko da.

BATEN BAT.

OÑATE'TIK

Erri onetako Emakume Abertzale-Batzak eratuta, igaro diran gabon jayetan antzestu dira Oñati'ko Euzko Batzokian antzerki, bata baño bestia politaguak. Batez be Amundarain'tar Andoni'ren "Egin zan on" antzerki samur-samurra egokiro antzestu dute. Ondo-ondo erakutsi dabe bai gure emakumetxuok, antzerki lanetan asi berriak izan arren, badirala gai, oso gai, zeregin orretarako.

Beragaitik uste dogu ain ederki asiera eman dioten lanari ez diotela utziko, eta berriz eta berriz be laster ikusiko ditugula aberri alde lanian.

Orain arte gizonok bakarrik ardurate gera arazo oneitan, aintzakotzat be ez ditugu artu gure emakumetxuak, eta orra asi bezin laster ikusi dogu, poz-pozik, geu baño geitxuago dirala gure emakumetxuok, geu baño aukerakuak dirala zeregin askotarako. Orra or antzezkiak antzeztuten, guk iño'z egin ez dogun bexelaxe egiten. Orra or abesti politak abesten. Orra or ume jayo berriendako seaskatxo jantziak gertatuten. Orra or Bakaldunak bialdu diozkaten jostalluak Oñati'ko umien artian bananduten. Orra or esku artian darabilzkiten beste zeregin asko eta asko.

Ederki, ederki emakumetxuak. Txalo eta txalo zebei.

AIZKORRI.

MAÑARI

JUAN-ETORRI

Elorrio'n alditxu bat igarota, lengo astian etxeratu zan Oteitza'tar Ikerne (Bizi) neskatillea.

—Santurtze'ra juan zan emen egun batzuk igarota Ortuoste'tar Gotzone anderea.

—Elgoibar'era juan zan Sarobe'tar Domeka mutilla.

—Logroño'n Gabon-jayak igarota, astian etxeratu da Arana'tar Gabin eskola-maixua.

—Santurtze'n egun batzuk igarota, lengo egunian etxeratu ziran Sub'naz'tar Terese ta Jone, nire aizkide onak.

DURANGO'KO E. A. B.'KO JAYA

Erregen egunian, Durango'ko emakume abertzaliak "Tabira" antzokijan ospatu eben jaya, bertaratu ziranak esan ebenez, oso ederra ixan zan. "Alma vasca" antzerki ederra eta enparau gauza guztijak, atsegiñez ikusi ebezala diñue. Gauza txukunak zirala-ta.

Neu be, bertako bazkidia nazalako, jai aberkoi orretara juateko gurariz nenguan, baña ezetara be ezin ixan nintzan juan. Neure gogo ta bijotza baña, egun orretan. Durango'ko emakume adoretsuakaz batu ziran. "Soñez ezin bada, gogoz" esakun zarrak diño ta.

Zorijonak damotsuedaz E. A. B.'ko gustijoi, Euzkadi geure Aberri maitaren alde zintzo jokatzen dozuelako; batez be, geure lendakari zurra dan Areitio tar Gixane emakume onbidetsuari.

GEXORIK

Egunontan gexorik aurkitzen da kapana-barrenengo Ortuoste'tar Ixidor gixona. Osatu arin.

ELEIZKIXUNAK

Errege deunaen egunian, beti lez, eleizkixun ederrak egin ziran. Goxeko mezaetan abade bijak, berebiziko berbaldijak egin ebezan. Eta gure umiak be Gabon-kantak-eta edozelan ezitubezan abestu. Aurten Errege santuak ederto portau yakuz; erritxu onetara ba, bezuz politak ekarri dabez-eta. Neuri be, sekulako sarija ekarri daustia, eundo artuko ez-yatena... Ta beste batzuri be bardin. Eskarrik asko ba.

ARAKINTEGI BARRIJA

Bernaola'tar Danel'ek arakintegija ipiñi dau. Okela ederra ta gurija jan gura dabenak etxe orretara jo.

ASKO EZEBAN BIAR

Lengo illuntzean Oba'ko aguretxu bat emeko jatetxe baten sartuta, etxekandriari onan iñotson.

—Zu etxekoandra, ze janari daukozu gertauta?

—Angula eta—erantzun eutson.

—Ipiñi egiztazuz pare bat angula orduan—gure aguretxu zintzuak erantzun eutson.

MAÑARIKO.

EGUNEKUA

ENE ADIZKIDE BARRENA'TAR POLUIKARPA'RI

UDA-ARRATSALDE BAT

Egunotako iñatazi, itxotz, euri, edur eta abar lurreratuten yakuzan negu-pitxijakaz azpertuta bai-nintza lez, bein baño sarrijagotan gogoratuten yatan arratsaldia, orain urte askotxu dirala Buenos Aires'ko uri aundijan igazi geban uda-arratsalde bat da. ¡A arratsaldiaren argija, berua ta ederra!

卐 卐 卐

Bazkaldu gebanekoxe, niganatu ta, ene adizkidia dan Barrena'tar Poluikarpa'k olantxe esan eustan:

—Japones'en Zumardira juan biar yuaguk, Imanol.

—Euk diñostakan lekura, Barrena—erantzun neutsan

Eta geyauko barik, urrengo tximist-purdiratuta Japones'en Zumardi'rantz egin geban.

卐 卐 卐

Japones'en Zumardija esaten dautsen lekuba, Buenos Aires'en, jolaski mueta gustijak dauzan arresi jasoz ertsiriko baratza zabal-aundi-eder bat da; txindija eralgiteko berebixiko lekuba.

Tximist-purdijak Zumardi'ko ate-atietan itxi gebazan, eta nire lagunak Zumardi-atadiko leyotillaratuta barrurako txartelak atara ebazan.

Barruratu gintzazanagaz batera, olezkua, baña, oyal margoztuz estalduriko etxetxu polit bat ikusi geban, eta bertan, burubari ara-ona batzuk eragiñagaz bururantz jaurtiten eutsiezan arrikadai igesika ebillan afrikatar baltz bat. ¡Arek bai ebazala begi argijak, ta baita buru ariña be! ¡Amaikatxu arri-biribillek aren buru baltzuzkerantz egin eben, ule bateri be ukutuge atzeko oyal-orma bigunian jota makal-makal geratzeko.

Eta zumardi-ziar ibillijagaz beste olezko etxetxu asko be ikusi gebazan, ta euretan bai amaikatxu jostari, payaso be.

Olezko etxetxubak-eta baño beste ikuskarri politagorik be an bai-zan-eta, eurak ikustera egin geban.

卐 卐 卐

Lenengo ikusi gebana 200 neurkin inguru kaizu (diámetro) zan txirriña aundi bat ixan zan.

Txirriña arek bertan biraka-ta biraka erabilteko jezarlekuxubak ebazan-eta euretan jezarrita Barrena ta bijok ibillijak ibilli egin gebazan, ta goiko gallurrera eltzen gintzazan bakotxian, Buenos Aires gustija andixik ikusten geban. ¡A gauzearen ederra!

Ibil-sarija Barrena adizkidiak ordaindu eban, andik alde ta beste leku baterantz egiteko.

卐 卐 卐

Beriala antzoki batera sartu gintzazan, eta antzoki-barruban gintzazala, ikaragarrizko etxe aundi bateri suba emon eutsien, beriala turut-otsetara bertaratuko ziran uagalarijak (bonberuak) euren uragakaz etxe aretako su gustija amatetako. ¡Areik bai zirala uagalari trebe ta kementsubak! "¡Josus!" bat esatorduko euren zurubi luziak edegita boskarren etxeñerarte igon ziran, ta barruban idoro eben sendija subari kenduta arri-koskor batzuk bai-ziran lez leyoetatik bera jaurti, beyan geratu ziran beste lagunak euren ixara zabaldubetan zauritxu bat be artu-erazo barik, goitik jausten dan luma ariñaren baretasunagaz artuteko.

Etxe-erreta arek gelduta itxi gebazan. Eta etzan gitxiagorako ixan be, uagalari trebe areik, ba, ordu bete baño lenago egin ebezan euren egiteko gustijak-eta.

卐 卐 卐

—Oin Vesubio'ko sumendijak (volcanes) eta lurrikarak (terremotos) ikusten juan biar yuaguk—esan eustan Barrena'k.

—¿Italia'ko Vesubio'ra, Barrena?—yardetsi neutsan, ta berak:

—Bai, araxe—erantzun eustan piperra baño beñago zala.

Eta Japon'dik Vesubio be gu gebiltzazan "Japondar Zumardi,,'tik (Parque Japonés) Euzkadi baño urrago egongo zalata, Barrena adizkidiaren jarrai bera joyan lekurantz egiten asi nintzan, eta beriala be Vesubio'ko sumendijak ikusteko lekura eldu gintzazan.

卐 卐 卐

Subok ikusteko be lenengo sar-txartelak erosi biar ixan ziran, eta, zeregin au, lendik be inguru areitatik ibillijaren antza eban-eta, Barrena nire adizkidiak ondo be ondo egiten eban.

Eta barruratu gintzazan, ta aurrenengo jezarlekubetan jezarri. ¡Alako itzaltasunik! Barruratu gintzazaneko, ¡upia baño illunago egin da geratu zan barru gustija! An etzan ezer ikusten, ¡ezta neutzela neukan Barrena'ren arpegirik be! Bildurtu nintzan, ¡benetan bildurtu be!, uste neban, ba, ume ugutzagiak juaten diran lekura sartubak gintzazala; ¡linbuan gintzazala uste neutzun, irakurle!

Beriala baña, ¡zirt-zart! egiten eben oñaztuen argi ariña ikusten asi gintzazan. Urrengo jezarrita gintzazan lekubetatik ¡gora-goraka! ikaraz imiñi gebazan trumoi-ots ikaragarri batzuk entzun ziran, euren ondoren iñoz ikusi ta ikusteko amesik eztodalako iñatazi ta euri zaparradea jausten ikusteko.

Zaparrada arek, ni, uda-arratsalde bero ederra zan-arren, soin gustija ixoztuta otzagaz dar-darka imiñi nendun.

Zaparradea amaituta eguraldija pizka bat ondu zanian,

—¡Goyezan Barrena, goyezan emetik—esan neutsan—atertu dau-ta.

—Bigarren zatija ikusi barik ez—erantzun eustan berak ben-benik.

Eta ezetzik ez esatiarren, bigarren zatija ikusten geratu gintzazan.

卐 卐 卐

Eta bigarren zatija asi zan. Lenengua urezkua ixan ba-zan, bigarrena suzkua ixan zan.

Nik eztakik zelan, baña, ¡ikaragarrizko mendi-lerro ederrak begijen aurre-aurrian ikusten gebazan. Eta ez guzur-mendijak ziñe-oyaletan-eta ikusten diran lez, benetako lur-mendi erpin-zorrotzak baño. Vesubio'ko mendijak ziran, ba, mendi areik, irakurle, Barrena'k esan eustanez, Vesubio'n bertan gengozan-eta.

卐 卐 卐

Eta etorri zan itxaroten geban mendi arein su-biurketea. Otoz-otozko zarata itzal bakan batek, senetik atarata imiñi gebazan, eta mendi-lerruak ¡karra-karra! edegita euren abo edegijetatik suzko mingañak erijoezala.

Aurreragoko iñatazi ta euritiaren otzak ixoztuta imiñi gebazan; geroko mendi-aboetatik urtetan ziran suzko mingañen beruak, ostera, erre ta kiskaltzen. ¡Alako ikuskarri itzalik ikusteko be! Gaiztokiko su gustijak araxe batu zirala esaeukian. Nire adizkidiak eztakik zer eritxon sutzar gusti areri, baña ni neu larri nintzan, ¡larri gero ixan be!, autortuteko asti barik gaiztokiko sutaratu biarko ete-nebaneko bildurraz. Eta lau orrijan ikaraz nintzala, lagunari esan neutsan:

—Bero larrei yagok emen ¿bai? ta ¡gayuazan emendik, Barrena, gayuazan!

—Itxaron pizkaten, ba, laster amaituko dok-eta—erantzun eustan Barrena'k.

Eta amaitu zan; ta amaitu zanian igarri neutsan su areri gaiztokiko suba etzana, gaiztokiko suba iñoz amaitzen eztan suba dala esaten dauskubelako.

卐 卐 卐

Nire adizkidea ondiño be baña etzan naikotu, eta beste gauza bildurgarrijagoko batzuk ikustera eruan nindun.

Nigandik pizkatxu bat urreratuta leyotilla txiki batera urreratu zan, eta ixontziñotxu txiki baten sartzeko txantelak atara.

卐 卐 卐

Ixontziñoratu gintzazan, ba, eta aitz-zillo illun itzal batzubetatik aurrerantz egiten asi.

Aurrera ta aurrera egiñagaz alako baten illunpe areitatik urten gintzazan, eta otoz-otuan usterik gitxien gebanian, mendi-txuntxur jaso batetik bera jausi bai-gintzazan lez, aldatz-bera ziar irriztadaka beko ur-oxin zabal sakon batera jausi. Uste bako berazkada aregaz arnaza barik geratu nintzan, eta ixontziñuak beko ura jota atara eban urotsa entzunarte enitzan konorteratu.

Barrena adizkidiak ezebe jazo ezpa-litzan lez, barre egiten eban, nire arpegi zurbildura begiratuta, ¡barre! Antza eukanez nire adizkidia esturaldi arein barri lendik ekijana zan-eta, nre larritasunai ezeutsan ezetariko garrantzirik emoten, nire esturaldijak uartuta "kar-kar" barre egin baño.

Pizka bat seneratu nintzanian orraitio geratu yatan adore apurragaz gogortuta esan neutsan:

—Japon'en (Parque Japonés) txarto artzen gaitubez ¿bai? ta emetik guazen Barrena, ¡guazen!... ¡Bizkairantz guazen!...

—Mendi-tontor areri osteratxu bat egingo dautsan bultziratu barik, ez, Imanol—erantzun eustan Barrena'k.

Eta nire erantzunari itxaron barik, leyotilla baterantz urreratuta bultzi-txantel bi erosi ebazan, eta beriala bultzi txikitxu bateko okotzetaraño elduten yakuzan bultzi-kayolatxubetan sartuta geratu.

卐 卐 卐

Bultzi-jezarleku bakan areik susmo txarra emoten eusten niri, baña kayola-atia giltzez ertsita igusten neban-eta, ezin nintzan andik urten, eta Goikua'k gura ebana ixango zala-ta, bertan ixi-ixillik geratutia erabagi neban.

卐 卐 卐

Bitartian bultzija asi zan, mendi-txuntxurra birata bira igoten asi zan bultzija.

Lenengo asikeran bultzi txiki aretan juatiari atsegin eritzen neutsan, pozik nintzan, andik-ziar begiratuta ikuspegi ederrak ikusten ziran, ba.

✣ ✣ ✣

Zoritxarrez baña nire pozaldi gusti areik aldi gitxirako ixan ziran, pozaldirik zoragarrijenetan nintzan une atantxe bertan bultzijak mendi-txuntxur aretatik bera amilduba ixan bai-litza lezko otoz-otozko jauzkada batek odolik barik itxi ninduban-eta.

Zoritxarreko bultzi a baña jauzkada bategaz bakarrik etzan geratu, mutiko biurrijak euren jauzketa-jolasak egiteko etxondoko azpigarri-metetara gero euretatik bera jauzka iñarduteko igoten diran antzian, bultzi biurri arek be erripe areik alantxerik goten ebazan, ba, igokera bakotxeko beste jauzkera bildurgarri bat egiteko.

卐 卐 卐

Ludijon amairik eztaun ezer eztago-ta, jauzkera bildurgarri areik be euren amaya ixan eben, eta bultzija bere geldokira eldu ta geratu zanian, nik eneban jakin Japon'en ala Txiña'n aurkitzen nintzan. Kayolako atia zabalduta at urtetako agindu eustenian ondiño bixirik nintzala uartu neban, eta inguru areitatik norantz egiten nean be enekijala iges egiten asi.

卐 卐 卐

Lau edo bost oinkada jaurti nebazanekoxe, Barrena'ren abotsa entzun neban, edestu dodazan esturaldi gustijok jasan erain eustazan Barrena'ren abots ezaguna.

Ni baña Barrena'ri jaramon egitiagaz azpertuta nintzan-eta, iñostanari jaramonge aurrera egiten neban, ¡beti aurrera!

Berak baña bakarrik enenduban itxi gura-ta, dei egiten eustan:

—Itxiraik, ba, pizkaten, Imanol, alkarraz juango gaituk-eta.

—¡Alkarraz!... ¿nora?... ¿Beste barrabaskerijen bat ikusteko lekura? ¡Ez Barrena ez zugaz enua ni iñora, ¡ezta Donokiko atadirantz eruango nozula ba'diñostazu be!—esanda igesari emon neutzan...

... ...

Eta ordutik ona ogeiren bat urte igaziko ziranarren, enaz ni geyau, irakurle, Buenos Aires'ko "Japones'en Zumardira'tu, ta ¡ezta egingo be!, ¡Goikua'k bitartian beste gauzaren bat erabagiten ezpa-dau.

URIBITARTE'TAR IBON.

Azterritarren jolasak geuriak

Igande arratsadian juan gintzazan Ibaiyondo'ra, "foot-ball" kirola ikusteko asmoz. Gastetatik naz ostikoketa zalia, arako Jolaseta ta Lamiako aldera juaten gintzan txikerrak giñala, Areatza'ko bultzijak artuta. Zarata galantak ixaten ziran geure artian, treneko yentiai zirika egiten geuntsolako. Ordutik ona amaikatxu ostikoketa ikusi ixan doguz, baña igandeko partiduba baxen txarrik ez bat be.

Lenengo umore txarragaz jarri nintzan, atzerriko batzuben aurka neure anayak jokatuten dabelako, geure emeko kirola baztertuten. Gero barriz ikusi dot iñoiz ikusi eztodana, tantuba sartu ta Ondarreta'ko mutil azkarrai kendu dautsiela. ¡An jazo da jazotekua! Ikusgarrija...

—Ango sokorrubak! ¡Ango amorrubak eta berba gogorrak!

—Zer ixan da a?

Iru edo lau mutil koskor erbija baño ariñago juan dira Madridtarrakana ta eskerrak Ondarreta'ko ostikolarijai, ezpabe txarto euren urubak ikusiko ebezan.

A zelako murruketea! Ostikoketak poz eta atsegin andija emoten daust, joko gogorra dalako ta sutsuba, baña sarri egoten naz au dala ta geure pelota joko ederra erdi-illik dagola. ¡Pelota jokua! gero ta geyago maite dot, orrelako jokorik eztalako munduban.

Berak daukoz epaille edo juesak eta asarrekuntza barrik, tantu ona edo txarra ixan dan, erabagiko dabe. Orreik esaten dabena ondo esana ixaten da.

Zenbat bidar geuk ontzat geunkon tantuba, txartzat artu dau juezak! Baña jues orreik neuk baño geyago dakijenak dirala' ta iñoz be enaz eurekana juan ostikada bat emoteko asmoz.

Orregaitik pelota jokua ederra da ederrenetan, Jaupa nausi osteko astitxuban elez osteko bazterrean, txamarrak kenduta dabiltz geure mutillak. Arkondara zurijak zelai orlegijan gauza ikusgarrija dira ta pelotatxubak taka-taka egiten daun otsa ezta aztutekua.

Zenbat bidar gomutara yatort Altza, gizkuar erritxuban dagon frontoya. Amaikatxu bixigu eder jokatu doguz bertan, eguzki ederra zeruban eguan bitartian.

Gero ondo neketuta Mirasungo sagardotegijan geure Pasai'ko lagunakaz jan doguz. Ordutik ona jairik ederrena pelotia da neuretzako. Euzkotarren kirola orixe dalako. Galduz daiten alegiñak egiten doguz eta Bilbao'ko Club Deportivo'ko mutillak egin dabena, egin biar geunke. Kendu txindija jokatzia bere ondotik! Eta orduban bere kirol indarra zabalduko da alde gustijetara.

Diru-joka da pelotaren etsai edo arerijo andijena, bedarrik txarrena. Orregaitik geure aberrijaren jokuak edo kirolak maite ba doguz bedar txar ori kendu dagigun. Orduban bai esango dogula pozik.

Ludijan be eztago orrelako joko ta jai ederrik!

ERLETXUBE.

¿Quiénes tiran a los guardias?

Como al gato los ratones,
a nuestra Guardia civil
siempre la odian los ladrones
y gentes de mal vivir.
En cambio, el obrero bien
homenajearlos quisiera
con un reloj de pulsera
de Arturo Navarro Allué.
Bidebarrieta, 13. (Esquina a Lotería).

Carpinteros-ebanistas

para reducir existencias, vendo a precios antiguos de fábrica cepilladoras, regruesadoras, tupís, universales, combinadas, sierras de cinta y motores. Razón, Alameda de Urquijo, 18, entresuelo.

MUDANZAS

Agencia F. OLABARRI

En capitonés, para dentro y fuera de la capital. Uribitarte, 3, bajo, y Barraincúa, 3, tercero. Teléfono 12.877.

Talleres de Lamiaco

LAS ARENAS. T. 7.805.

Construcción y reparación de maquinaria. Fresado de engranajes cónicos, rectos y elicoidales; construcción de piezas para automóviles. Fundición de metales.